

ВИВІТРЮВАННЯ — процес руйнування і зміни мінералів гірських порід під впливом фізичних та хімічних дії компонентів атмосфери й гідросфери, за участю живих організмів, в умовах земної поверхні і поблизу неї. В єдиному складному процесі В. умовно виділяють його форми: фіз., хім. та біологічну. На території України процеси фіз. В. спричиняють утворення кам'яних розсипищ різних розмірів і форм в Укр. Карпатах, Крим. горах, Донбасі, на Укр. щиті; унікал. формами В. є вапняк. скелі на Демерджі-яйлі, в р-ні Сімферополя, кварцит. скелі в р-ні Кривого Рогу тощо. Фіз. В. створює сприятливі умови для розвитку ін. видів В. Результатом хім. В. є вторинні мінерали кори вивітрювання гранітоїд. порід, карст, гіпсові товщі,

утворені з ангідриту в процесі гідратації тощо. Біол. (біохім.) В. супроводжує фіз. та хім. В. у складному процесі ґрунтоутворення. Безпосередньо внаслідок В. утворюється невелика кількість форм рельєфу, проте, діючи як потуж. фактор дезінтеграції гірських порід, В. зумовлює утворення пухкого матеріалу, здатного переміщуватись на нижчі гіпсометр. рівні під дією сили тяжіння або ін. екзоген. факторів. В. відіграє велику роль у перетворенні верх. горизонтів земної кори, з ним на території України пов'язане утворення ряду корис. копалин (каоолінів, латеритних бокситів, вермікуліту, бурих залізняків, монтморилоніт. глини тощо). Інтенсивність В. та його форми залежать від геогр. широти та фіз.-геогр. умов місцевості.

О. П. Андріяш

Бібліографічний опис:

Вивітрювання / О. П. Андріяш // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2005. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-33925>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).